

FIȘA MĂSURII

Ocrotirea moștenirii rurale - M10/6B

Tipul măsurii:

- INVESTIȚII
- SERVICII

1. Descrierea generală a măsurii, inclusiv a logicii de intervenție a acesteia și a contribuției la prioritățile strategiei, la domeniile de intervenție, la obiectivele transversale și a complementarității cu alte măsuri din SDL:

Conform analizei SWOT am identificat următoarele aspecte:

- Artă populară, moștenire culturală vie;
- Cererea crescândă la nivel internațional față de peisajele îngrijite, cultura tradițională, moștenirea culturală;
- Cultură caracteristică, varietate bogată, existența unui mod de viață tradițional și aproape de natură, completat cu moștenirea construită din mediul rural, elementele structurii satelor tradiționale existente;
- Interesul locuitorilor din marile orașe și din alte țări față de liniștea și autenticitatea spațiului rural, pentru stilul de viață tradițional și alimente naturale.

Această măsură va oferi sprijin financiar pentru protejarea, prin întreținere, reabilitare, restaurare, dotare, modernizare și promovare a obiectivelor de patrimoniu cultural de interes local și a altor spații/ obiective. Investițiile vor avea un impact pozitiv asupra turismului local și vor ajuta la stimularea dezvoltării mediului de afaceri local. Sprijinirea conservării patrimoniului local și a tradițiilor are drept scop stimularea activităților de turism rural, precum și menținerea tradițiilor și a moștenirii spirituale, contribuind astfel la atractivitatea zonelor rurale.

Obiective de dezvoltare rurală: obiectivul din Reg. (UE) nr. 1305/2013, art. 4.-obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea de locuri de muncă.

Obiective specifice ale măsurii:

- Conservarea și valorificarea patrimoniului construit și imaterial;
- Păstrarea aspectului original al clădirilor reprezentând moștenirea construită tradițională;
- Dezvoltarea obiectivelor turistice endogene cu potențial ridicat;
- Introducerea clădirilor reabilite sau a bunurilor reabilite și funcționalizate în circuitul turistic;
- Asigurarea accesului pentru vizitatori la patrimoniul local construit;
- Includerea pe lista de monumente a obiectivelor, la care acest aspect este indicat;
- Crearea unei liste cât mai complete a obiectivelor de interes local.

Măsura contribuie la prioritatea de dezvoltare rurală 6B Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale prevăzute la art.5 Reg. (UE) nr. 1305/2013.

Măsura corespunde obiectivelor art. 20 punctul f servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale din Reg. (UE) nr. 1305/2013.

Măsura contribuie la Domeniul de intervenție 6B Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale conform art.5 Reg. (UE) nr. 1305/2013.

Măsura contribuie la obiectivele transversale ale Reg. (UE) nr.1305/2013:

- **Inovare**

În această măsură inovația este reprezentată prin acordarea sprijinului conform listei cu obiectivele considerate de importanță locală, obiective de patrimoniu importante pentru zonă, întocmite de către primăria, și/sau avizul Comisiei Județene de cultură, după caz, și de faptul că proprietarii clădirilor/șurelor vechi vor putea accesa fondurile europene prin ONG-uri. Prin asigurarea vizitabilității proiectele vor contribui la realizarea caracterului inovativ de diseminare.

- **Mediu și climă**

Materialele folosite la investițiile finanțate prin această măsură vor respecta toate cerințele legate de acest aspect. Toate investițiile realizate în cadrul acestei măsuri vor fi din categoria celor „prietenoase cu mediul” fiind selectate cu prioritate proiectele care adoptă soluții de obținere a energiei din surse regenerabile.

Complementaritatea cu alte programe/strategii/măsuri: Măsura Ocrotirea moștenirii rurale este complementară cu măsura **M4/4A** Protejarea patrimoniului natural - beneficiarii indirecti al celor două măsuri sunt locuitorii satelor și agenții economici din teritoriu.

Măsura are un efect pozitiv direct asupra măsurilor **M5/6A** Înființarea întreprinderilor neagricole și **M6/6A** Dezvoltarea întreprinderilor neagricole. Contribuie la dezvoltarea potențialului turistic al zonei prin conservarea patrimoniului local construit, dar și a patrimoniului local imaterial. Prin consolidarea imaginii satelor și prin exemplele bune contribuie la ocrotirea imaginii satelor, măsura **M8/6B** Dezvoltarea armonioasă a spațiului rural.

Sinergia cu alte măsuri din SDL:

Măsura se poate aplica sinergic cu măsurile:

- **M5/6A** Înființarea întreprinderilor neagricole;
- **M6/6A** Dezvoltarea întreprinderilor neagricole;
- **M7/6A** Investiții pentru ocuparea grupurilor marginalizate;
- **M8/6B** Dezvoltarea armonioasă a spațiului rural;
- **M9/6B** Sprijinirea înființării centrelor comunitare multifuncționale;
- **M11/6B** Îmbunătățirea infrastructurii și dezvoltarea societății civile, contribuind la îndeplinirea P6.

2. Valoarea adăugată a măsurii

Arhitectura populară este foarte diversificată în zonă, aceasta fiind diferită nu numai în fiecare comună, ci chiar și în satele care aparțin aceleiași comune. Satele au o arhitectură specifică excepțională, existând astfel un potențial foarte mare pentru valorificarea acestora și în domeniul turismului.

Sursele financiare necesare pentru conservarea și valorificarea acestui patrimoniu sunt foarte limitate. În cadrul Măsurii 7.6 al Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014 -

2020 există posibilitatea solicitării și obținerii de fonduri nerambursabile pentru realizarea unor astfel de investiții exclusiv pentru obiective de patrimoniu cultural imobil de interes local de clasa B. Clădirile, dar și alte construcții, care păstrează caracteristicile patrimoniului construit tradițional, autentic, fiind în proprietate privată, nu sunt incluse în categoriile A sau B din lista monumentelor istorice. Astfel, din cauza lipsei surselor financiare ale proprietarilor, aceste clădiri (construcții) sunt degradate în timp atât fizic, cât și moral. Prin această măsură dorim să sprijinim și renovarea clădirilor, care nu sunt incluse pe lista de monumente și/sau se află în proprietate privată.

3. Trimiteri la alte acte legislative

Legislația UE

Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 cu modificările și completările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 cu modificările și completările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr. 1407/2013 cu modificările și completările ulterioare.

Legislație națională

Hotărârea Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare;

Lege nr.489 din 28 decembrie 2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor cu modificările și completările ulterioare;

Legea nr.346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii cu modificările și completările ulterioare;

OUG nr.44/2008 privind economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale cu modificările și completările ulterioare.

4. Beneficiari direcți/indirecți (grup țintă)

Beneficiarii eligibili pentru sprijinul acordat prin măsură sunt:

Publici:

- Comunele și Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară - ADI;

Privati:

- Societăți și întreprinderi private, composesorate, ONG-uri, așezăminte culturale și Instituții de cult definite conform legislației naționale în vigoare, care pot aplica pentru renovare, pentru elaborare de studii și proiecte, istoriografii locale, întocmirea listei obiectivelor de interes local, precum și pentru reabilitarea, renovarea, dotarea de spații destinate păstrării și transmiterii de meșteșuguri, tradiții și alte tipuri de activități tradiționale;
- Cultele religioase pot aplica pentru proiectele care urmăresc includerea unei clădiri pe lista de monumente, precum și pentru restaurarea bisericilor, cimitirelor și a altor obiective aflate în proprietatea parohiilor;
- ONG-uri care nu sunt proprietari de clădiri vechi, dar care prezintă un acord/convenție scrisă între ONG și persoanele fizice proprietari de clădiri vechi/construcții tradiționale, în cadrul căruia proprietarul își asumă obligația de a nu înstrăina clădirea/ construcția tradițională și de a nu modifica aspectul/funcționalitatea clădiri/ construcției tradiționale pe o perioadă de minim 5 ani de la terminarea lucrărilor de renovare/reabilitare/darea în funcțiune a clădirii/ construcției tradiționale, precum și faptul că va asigura vizitabilitatea imobilului sau părții de imobil renovat.

5. Tip de sprijin

Rambursarea costurilor eligibile suportate și plătite efectiv;

Plăți în avans, cu condiția constituirii unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente corespunzătoare procentului de 100 % din valoarea avansului, în conformitate cu art. 45 (4) și art. 63 ale Reg. (UE) nr. 1305/2013, în cazul proiectelor de investiții.

6. Tipuri de acțiuni eligibile și neeligibile

Acțiuni imateriale

- Proiectare, elaborarea documentației tehnico-economice conform H.G.28/2008;
- Servicii de consultanță pentru managementul proiectelor;
- Elaborarea documentației pentru includerea pe lista de monumente;
- Elaborare de studii și proiecte, istoriografii locale;
- Întocmirea listei obiectivelor de interes local;
- Acțiuni de promovare și marketing (elaborare plan de promovare, site de promovare, participare la târguri de profil, achiziția și montarea de panouri informative/direcționale, etc.).

Acțiuni materiale

- Lucrări construcții-montaj, cu păstrarea aspectului original al clădirii;
- Renovarea/reabilitarea unor clădiri vechi al căror aspect a fost stricat sau reabilitarea, renovarea, dotarea de spații care păstrează caracteristicile patrimoniului construit tradițional, autentic;
- Mutarea și reconstrucția clădirilor vechi pe un amplasament nou (case, șure, etc.);
- Renovarea fațadei unei clădiri;
- Schimbarea funcției clădirilor, ca de exemplu casa în casă prezentare colecții muzeale, șura pentru alte activități economice sau pentru locuit;
- Mărirea gradului de confort al unei clădiri (alimentare apă, canalizare, anexe în cazul în care clădirea nu dispune), modernizarea utilităților, sau înlocuirea utilităților cu unele cu un impact mai scăzut asupra mediului înconjurător;
- Renovare/restaurare, modificare porți, garduri.

7. Condiții de eligibilitate

- Proiectul trebuie să fie realizat obligatoriu în teritoriul Grupului de Acțiune Locală LEADER "Csík" iar beneficiarul se identifică într-una din categoriile de beneficiari definite;
- Nu este permisă dubla finanțare a aceleași activități/investiții din alte fonduri comunitare sau naționale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele și autorizațiile necesare investiției;
- Prin memoriul justificativ/studiul de fezabilitate/DALI, proiectul trebuie să demonstreze oportunitatea și necesitatea socio-economică a investiției;
- Proiectul propus este în conformitate cu normele de mediu;
- Investiția să respecte Planul Urbanistic General;
- Construcția, modernizarea și extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanța investiției;

- Investiția trebuie să fie cuprinsă în lista obiectivelor de patrimoniu de interes local, emis de primăria locală, și/sau avizat de Comisia Județeană de Cultură, după caz;
- Încă din faza de proiectare va fi consultată comisia arhitecților al GAL LEADER ”Csík”;
- Angajament din partea beneficiarului că va introduce obiectivul investițional în circuitul turistic/va asigura vizitabilitatea clădirii renovate.

8. Criterii de selecție

- Principiul potențialului turistic/ al potențialului economic (activitate generatoare de venit), în sensul prioritizării proiectelor în funcție de valorificare în scop turistic/ activitate generatoare de venit;
- Principiul valorii culturale în funcție de numărul de activități socio-culturale planificate a fi desfășurate în urma punerii în funcțiune a casei/șurei;
- Vechimea clădirii;
- Schimbarea funcției unei clădirii vechi;
- Solicitantul își asumă asigurarea vizitabilității investiției;
- Proiecte care urmăresc realizarea de studii au caracter general pentru cel puțin o microregiune.

Criteriile de selecție vor fi detaliate suplimentar și vor respecta prevederile art. 49 al Reg. (UE) nr. 1305/2013 în ceea ce privește tratamentul egal al solicitanților, o mai bună utilizare a resurselor financiare și direcționarea măsurilor în conformitate cu prioritățile Uniunii în materie de dezvoltare rurală.

9. Sume (aplicabile) și rata sprijinului

Valoarea unui proiect va fi de maximum 200.000 de euro.

Finanțarea nerambursabilă:

- **50.000** euro/proiect pentru investiții de importanță locală (sat, comună);
- **200.000** euro/proiect pentru investiții de importanță microregională.

La stabilirea intensității sprijinului s-a luat în considerare importanța acestor lucrări, precum și tipurile de beneficiari. Dacă investiția va fi realizată pentru a contribui la activități generatoare de venit, fără a fi de utilitate publică, în scopul responsabilizării beneficiarilor, beneficiarul va contribui cu cel puțin 10% din totalul cheltuielilor eligibile. Pondere maximă a intensității sprijinului public nerambursabil din totalul cheltuielilor eligibile este de până la 100% pentru proiectele negeneratoare de venit și 90% pentru proiecte generatoare de venit.

Se vor aplica regulile de ajutor de minimis în vigoare, conform prevederilor Reg.(UE) nr. 1407/2013.

10. Indicatori de monitorizare

Domeniul de intervenție	Indicatori de monitorizare	Valoare țintă (2023)
6B	Populația netă care beneficiază de servicii/infrastructuri îmbunătățite	3.000
specific	Cheltuieli publice totale (Euro)	480.750
specific	Număr de beneficiari sprijiniți	5